

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Obdo/27/2015
Identifikačné číslo spisu:	6413216596
Dátum vydania rozhodnutia:	31.05.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Hullová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:6413216596.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu ESCO Krupina, s. r. o., so sídlom Svätotrojčné nám. 1, 963 01 Krupina, IČO: 36 031 623, zastúpeného JUDr. Elenou Ľalíkovou, advokátkou, so sídlom Podbrezovská 34, 831 06 Bratislava, proti žalovanému SLOVENSKÝ VODHOSPODÁRSKY PODNIK štátny podnik, so sídlom Radničné námestie 8, 969 29 Banská Štiavnica, IČO: 36 022 047, zastúpenému JUDr. Dušanom Repákom, advokátom, so sídlom Krížna 47, 811 07 Bratislava, o náhradu škody v sume 12 712 316,-Eur s príslušenstvom, na dovolanie žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 41Cob/483/2014-69 z 19. februára 2014, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 41Cob/483/2014-69 z 19. februára 2014 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Žiar nad Hronom (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvého stupňa“) uznesením č. k. 4Cb/51/2013-57 z 20. júna 2014 rozhodol tak, že konanie v predmetnej právnej veci nezastavil. V odôvodnení uznesenia uviedol, že na okresnom súde je vedené konanie o návrhu žalobcu na zaplatenie sumy 12 712 316,-Eur s príslušenstvom titulom náhrady škody. Na základe návrhu žalovaného okresný súd uznesením č. k. 4Cb/51/2013-35 z 26. marca 2014 podľa ust. § 141a ods. 1, 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „O. s. p.“) uložil žalobcovi a žalovanému povinnosť, aby každý z nich v lehote 30 dní od jeho právoplatnosti zaplatil sumu 635 615,80 Eur, a to pod následkom zastavenia konania. Žalovaný si svoju povinnosť splnil, keď dňa 2. mája 2014 zaplatil preddavok v určenej sume na účet súdu. Žalobca v podaní doručenom súdu dňa 27. mája 2014 oznámil, že požadovaný preddavok na trovy konania zaplatiť nemôže, pretože mu v tom bráni nedostatok finančných prostriedkov, uloženie takejto povinnosti považuje za znemožnenie práva na súdnu ochranu a preddavok v určenej výške tiež nezodpovedá pravdepodobným trovám, ktoré sa v súdnom konaní predpokladajú za tri - štyri úkony právnej služby.

Okresný súd ďalej poukázal na ust. § 3 O. s. p., v zmysle ktorého občianske súdne konanie je jednou zo záruk zákonnosti a slúži na jej upevňovanie a rozvíjanie. Každý má právo domáhať sa na súde ochrany práva, ktoré bolo ohrozené alebo porušené. Podľa článku 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej

aj „Ústava SR“) výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou. Článok 46 ods. 1 Ústavy SR totiž zakotvuje právo na súdnu ochranu ako základné ľudské právo, obsahom ktorého je možnosť každého domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Právo na súdnu ochranu súvisí so zásadou zákazu denegatio iustitiae (zákaz odopretia spravodlivosti), spočívajúcej v tom, že súd je povinný vykonávať súdnictvo, pretože Občianskemu súdnemu poriadku sú nadradené ústavné princípy zakotvené v Ústave SR, na ktorých súdnictvo stojí.

Pri rozhodovaní o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania okresný súd konštatoval, že u žalobcu nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov, keďže žalobca na výzvu súdu zaplatil za žalobu súdny poplatok vo výške 33 193 Eur a nepožiadaval o oslobodenie od súdnych poplatkov. Po opätovnom preskúmaní majetkových pomerov žalobcu, berúc do úvahy výšku preddavku na trovy konania v sume 635 615,80 Eur, okresný súd dospel k záveru, že uvedená suma zodpovedá hodnote cca 20 úkonov právnej služby, čo je v zjavnom nepomere k možným trovám právneho zastúpenia v danej veci, keď hodnota jedného úkonu právnej služby (vrátane dane z pridanej hodnoty) činí maximálne 31 054,64 Eur. Vzhľadom k tomu, že právo na prístup k súdu, zaručené každému Ústavou SR, musí byť efektívne a ani súd ho nesmie obmedzovať, okresný súd rozhodol tak, že pre nezaplatenie preddavku na trovy konania zo strany žalobcu konanie nezastavil.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) uznesením č. k. 41Cob/483/2014-69 z 19. februára 2014 zmenil uznesenie okresného súdu tak, že zastavil konanie o návrhu žalobcu proti žalovanému o náhradu škody v sume 12 712 316,- Eur príslušenstvom. Žalobcovi uložil povinnosť, aby v lehote 3 dní od právoplatnosti uznesenia nahradil žalovanému na účet jeho právneho zástupcu trovy prvostupňového konania pozostávajúce z trov právneho zastúpenia vo výške 62 061,91 Eur a trovy odvolacieho konania pozostávajúce z trov právneho zastúpenia vo výške 15 520, 30 Eur.

V odôvodnení uznesenia odvolací súd uviedol, že so zreteľom na to, že konanie v predmetnej veci nebolo zastavené v zmysle ustanovenia § 141a ods. 1 O. s. p., základnou otázkou bolo, či v predmetnej veci existovali zákonné dôvody pre takýto postup (nezastavenie konania) alebo či mal súd konanie zastaviť.

Zo znenia ust. § 141a O. s. p. vyplýva, že uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania prichádza do úvahy za splnenia nasledovných zákonných podmienok: a) predmetom konania je právo (nárok) na zaplatenie sumy prevyšujúcej 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, b) návrh žalovaného c) u žalobcu nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdneho poplatku v zmysle § 138 O. s. p. v celom rozsahu. Súd uloží navrhovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy, ak sú vyššie uvedené podmienky súčasne splnené. Teda ak žalovaný súdu navrhne, aby súd uložil žalobcovi zložiť preddavok na trovy konania, sám musí počítať s tým, že aj on bude vyzvaný na zloženie takéhoto preddavku. Jediná výnimka, kedy účastník nie je povinný zložiť preddavok na trovy konania spočíva v tom, že jeho majetkové pomery, ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Štvrtá veta ustanovenia § 141a ods. 1 O. s. p. upravuje sankciu za nesplnenie povinnosti žalobcu zložiť preddavok za situácie, že preddavok zložil žalovaný, pričom touto sankciou je zastavenie konania v lehote 15 dní od márneho uplynutia lehoty na jeho zloženie.

V posudzovanom prípade z odôvodnenia uznesenia okresného súdu vyplýva, že návrh na zloženie preddavku na trovy konania podal žalovaný vo vzťahu k žalobcovi, ktorého majetkové pomery neodôvodňujú oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Keďže žalovaný preddavok na trovy konania zložil a žalobca preddavok nezložil, súd v takom prípade musí konanie zastaviť. Z uvedeného dôvodu odvolací súd napadnuté uznesenie okresného súdu zmenil podľa ust. § 220 O. s. p., pretože neboli splnené podmienky na jeho potvrdenie podľa ust. § 219 ods. 1 O. s. p. a ani na jeho zrušenie podľa ust. § 221 ods. 1 O. s. p.

O trovách prvostupňového konania odvolací súd rozhodol podľa ust. § 224 ods. 2 a § 142 ods. 1 O. s. p. v prospech žalovaného, ktorý bol v konaní úspešný a ktorému preto priznal náhradu trov prvostupňového konania titulom trov právneho zastúpenia vo výške 62 061, 91 Eur.

O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa ust. § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O. s. p. tak, že žalovanému ako úspešnému účastníkovi v konaní priznal náhradu trov odvolacieho konania pozostávajúcu z trov právneho zastúpenia vo výške 15 520, 30 Eur.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodil z ust. § 239 ods. 1 písm. a) a ust. § 237 ods. 1 písm. f) O. s. p. a jeho dôvodnosť z ust. § 241 ods. 2 písm. a), b) c) O. s. p.

Dovolateľ uviedol, že v materiálne ponímanom demokratickom a právnom štáte nemožno pripustiť takú povrchnú a nesprávnu interpretáciu a aplikáciu príslušných ustanovení O. s. p., ktorá nerešpektuje ich vlastný účel a ústavnoprávne hodnoty (čl. 152 ods. 4 Ústavy SR), ako ju v napadnutom uznesení predviedol odvolací súd, keď bezmyšlienkovite zotrval na stanovisku, že preddavok vo výške 635 615, 80 Eur je proporcionálny budúcim trovám konania, pričom absolútne nereagoval na požiadavku žalobcu, ktorý po doručení uznesenia z 26.03.2014 požiadaval o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov a okresnému súdu zaslal vyplnené tlačivo na oslobodenie od súdnych poplatkov. Pokiaľ súdy nerozhodli o žiadosti z 13.06.2014, nebolo možné vydať uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie preddavku tak, ako to urobil odvolací súd, ktorý protiústavnou aplikáciou ust. § 141a O. s. p. porušil článok 46 ods. 1 Ústavy SR a článok 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „Dohovor“) a v zmysle citovaných článkov žalobcovi odňal právo na súdnu ochranu a spravodlivý proces.

Chybné právne posúdenie procesných ustanovení § 141a a § 202 ods. 2 písm. a/ v spojení s ust. § 218 ods. 1 písm. b/ a písm. c/ O. s. p. odvolacím súdom sa prejavilo v odňatí možnosti žalobcovi konať pred súdom v zmysle ust. § 237 ods. 1 písm. f) O. s. p. a v tzv. inej vade konania (nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok relevantných dôvodov postupu odvolacieho súdu) v zmysle ust. § 241 ods. 2 písm. b) O. s. p., čo malo za následok nesprávne a protiústavné uznesenie odvolacieho súdu. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) často zdôrazňuje, že obmedzenie prístupu k súdu nie je zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ak nesleduje legitímny cieľ, alebo ak neexistuje primeraný vzťah proporcionality medzi použitými prostriedkami a legitímnym cieľom, ktorý má byť dosiahnutý (viď rozhodnutie Kreutz v. Poľsko z r. 1995, resp. Šiškov v. Bulharsko z roku 1997). V prejednávanej veci jediným cieľom odvolacieho súdu bolo zaťažiť bežný podnikateľský subjekt takou finančnou záťažou, ktorá mu zabráni viesť tento náročný spor, spoplatnený súdnym poplatkom v maximálnej výške, na ktorý žalobca dal všetky svoje voľné zdroje, ktoré si ušetril.

Ďalej dovolateľ uviedol, že uznesenie okresného súdu o „nezastavení konania“ je typickým uznesením upravujúcim vedenie konania po nezložení preddavku na trovy konania žalobcom, proti ktorému zákon v ust. § 202 ods. 3 písm. a/ O. s. p. vylučuje podať odvolanie. Okrem toho žalovaný na podanie odvolania nebol ani subjektívne oprávnený, keďže v jeho pomeroch napadnutým uznesením okresného súdu nenastala žiadna ujma. Odvolací súd mal preto odvolanie žalovaného proti uzneseniu okresného súdu odmietnuť podľa ust. § 218 ods. 1 písm. b) a písm. c/ O. s. p.

Na základe vyššie uvedeného dovolateľ navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil, odvolanie žalovaného proti uzneseniu okresného súdu odmietol a žalovaného zaviazal nahradiť žalobcovi trovy právneho zastúpenia v sume 15 337,02 Eur na účet právnej zástupkyne JUDr. Eleny Ľalíkovej.

K dovolaniu žalobcu zaslal žalovaný písomné vyjadrenie, v ktorom navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu zamietol, pretože dovolanie nie je dôvodné a bolo podané zjavne účelovo. Argumentácia žalobcu v dovolaní je osočujúca vo vzťahu ku konajúcemu súdu, a zároveň absurdná v

tom zmysle, že sa domáha zaplattenia sumy 12 712 316 Eur a údajne nemá finančné prostriedky na zloženie preddavku na trovy súdneho konania. Zloženie preddavku v sume 635 618,80 Eur nepochybne nemôže byť neprimeraným preddavkom pre spoločnosť žalobcu, ktorý tvrdí, že mu mala byť spôsobená škoda vo forme ušlého zisku v sume prevyšujúcej 12 000 000,00 Eur, v konaní je právne zastúpený a zaplatil súdny poplatok za žalobu. Naopak, ak by bol žalovaný v konaní úspešný, čo prezumuje, nemal by možnosť domôť sa ochrany svojich nákladov - trov konania, ktoré bol nútený vynaložiť, pričom treba mať na zreteli, že žalovaný je štátny podnik, ktorý musí s majetkom nakladať hospodárne. Žalobca sa márne snaží simulovať situáciu o domnelej neústavnosti ustanovenia § 141a O. s. p. v čase, keď akákoľvek polemika nie je dôvodná a žalobca absolútne opomína dôvod implementácie predmetného ustanovenia, ktorým sú najmä nezmyselné súdne konania, ktoré zaťažujú sporové strany. Porovnajúc obsah odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu s obsahom súdneho spisu je zrejmé, že uznesenie odvolacieho súdu je dostatočné a má oporu v platnom právnom poriadku. Akékoľvek iné rozhodnutie by bolo treba považovať za arbitrárne.

K vyjadreniu žalovaného zaslal dovolateľ repliku, v ktorej poukázal na to, že dňa 11. mája 2016 Ústavný súd Slovenskej republiky prijal nález, ktorým vyslovil, že „ustanovenie § 141a O. s. p. nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy“, čo len potvrdzuje správnosť postupu okresného súdu, ktorý aj napriek neskúmaniu podmienok pre oslobodenie od platenia preddavku na trovy konania, konanie nezastavil, ako aj dôvodnosť jeho dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorý konanie bez ďalšieho zastavil a tým znemožnil žalobcovi právo na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR.

Ďalej dovolateľ uviedol, že žalovaný úmyselne zavádza Najvyšší súd Slovenskej republiky, keď hovorí o prisúdenej istine cca 1,3 mil. Sk, ale zamlčava, že z tejto sumy žalobca skôr než ju dostal, musel zaplatiť 20 % DPH a 21 % daň z príjmu, čiže už ide iba o sumu cca 700 000 Sk, z ktorej musel zaplatiť svoje faktúry za vykonané práce dopravcom popolčeka na jeho likvidáciu a preto skutočne nemal voľné finančné prostriedky na preddavok v sume vyše 600 000 Eur. Žalovaný sa snažil zbaviť voči sebe konania o náhradu škody pre nedodržanie zmluvy, o úspešnosti ktorého rozhodne len príslušný súd, a nie žalovaný, ktorý aj v tomto prípade rozhadzuje verejné finančné prostriedky na právne služby jednak protistrany, ale aj svojho advokáta, hoci má vybudovaný právny odbor na hájanie svojich záujmov.

S poukazom na vyššie uvedené dovolateľ navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie krajského súdu zmenil tak, že odvolanie odmietne alebo uznesenie okresného súdu potvrdí. Zároveň si uplatnil náhradu trov dovolacieho konania v sume 31 074,64 Eur titulom trov právneho zastúpenia.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania, zastúpený v dovolacom konaní advokátkou (ust. § 240 ods. 1 a § 241 ods. 1 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (ust. § 243a ods. 1 O. s. p.) skúmal najskôr to, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto mimoriadnym opravným prostriedkom.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (ust. § 236 ods. 1 O. s. p.).

V preskúmvanej veci dovolanie je prípustné podľa ustanovenia § 239 ods. 1 písm. a/ O. s. p., pretože odvolací súd napadnutým uznesením zmenil uznesenie súdu prvého stupňa.

Ako dovolací dôvod dovolateľ uviedol vadu v zmysle ust. § 237 ods. 1 písm. f) O. s. p. (ktorá zároveň zakladá aj prípustnosť dovolania) tvrdiac, že postupom odvolacieho súdu sa mu odňala možnosť konať pred súdom, bolo porušené jeho právo na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 Ústavy SR) a právo na spravodlivý súdny proces (čl. 6 Dohovoru). Ako ďalšie dovolacie dôvody uviedol tzv. inú vadu konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci v zmysle ust. § 241 ods. 2 písm. b) O. s. p. (nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu pre nedostatok dôvodov, ktoré viedli odvolací súd k zastaveniu konania) a nesprávne právne posúdenie veci v zmysle ust. § 241 ods. 2 písm. c) O. s. p. (nesprávna interpretácia a aplikácia ust. § 141a a § 202 ods. 2 písm. a) O. s. p. odvolacím súdom).

Podľa ust. § 141a ods. 1 O. s. p. navrhovateľovi (žalobcovi), u ktorého nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 O. s. p. v celom rozsahu a ktorý uplatňuje právo na zaplatenie peňažnej sumy prevyšujúcej 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, súd na návrh odporcu (žalovaného) uloží, aby v lehote nie dlhšej ako 60 dní zložil preddavok na trovy konania. Na zloženie preddavku podľa prvej vety vyzve súd súčasne s uložením povinnosti navrhovateľovi v rovnakej lehote aj odporcu. Povinnosť zložiť preddavok na trovy konania nemá účastník, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní. Ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaví.

Pod odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f) O. s. p. sa rozumie taký vadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho subjektívnych práv a právom chránených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska citovaného ustanovenia významná ide vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. Citované ustanovenie dáva odňatie možnosti konať pred súdom výslovne do súvislosti s faktickou činnosťou (postupom) súdu.

Právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 Dohovoru a právo na súdnu ochranu podľa článku 46 odseku 1 Ústavy SR zahŕňa aj právo účastníkov konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Tomuto právu účastníkov konania korešponduje povinnosť súdu uviesť v rozhodnutí dostatočné dôvody, na ktorých je založené. Zákonnú úpravu tejto povinnosti súdu upravuje Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 157 ods. 2, ktoré sa v zmysle ust. § 167 ods. 2 O.s.p. primerane aplikuje na odôvodnenie uznesenia, a v zmysle ust. § 211 ods. 2 O.s.p. sa uplatňuje aj v odvolacom konaní. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami súdu na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej.

Z obsahu spisu dovolací súd zistil, že uznesením č. k. 4 Cb/51/2013 - 35 z 26. marca 2014 Okresný súd Žiar nad Hronom podľa ust. § 141a ods. 1 a 2 O. s. p. uložil žalobcovi a žalovanému, aby každý z nich v lehote 30 dní od jeho právoplatnosti zložil preddavok na trovy konania v sume 635 615,80 Eur na účet Okresného súdu Žiar nad Hronom. Citované uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 7. apríla 2014. Žalovaný požadovaný preddavok zaplatil dňa 2. mája 2014. Žalobca podaním z 24. mája 2014 súdu oznámil, že požadovaný preddavok nezaplatil, pretože nemá toľko finančných prostriedkov, ktoré absolútne nezodpovedajú ani pravdepodobným trovám konania. Ďalším podaním z 13. júna 2014 žalovaný požiadal súd o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov podľa ust. § 138 ods. 1 O. s. p. z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov, pričom v prílohe podania pripojil vyplnené Tlačivo pre dokladovanie pomerov účastníka konania (právnická osoba) s návrhom na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov podľa ust. § 138 O. s. p. (ďalej aj „tlačivo dokladujúce pomery účastníka pre oslobodenie od SUP“). Následne dňa 20. júna 2014 Okresný súd Žiar nad Hronom vydal uznesenie, ktorým rozhodol tak, že konanie nezastavuje. V jeho odôvodnení na jednej strane konštatoval, že pri rozhodovaní o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania mal za to, že u žalobcu nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov, keďže žalobca na výzvu súdu zaplatil súdny poplatok za žalobu v sume 33 193 Eur a nepožiadaval o oslobodenie od súdnych poplatkov. Na strane druhej okresný súd konštatoval, že po opätovnom preskúmaní majetkových pomerov žalobcu, berúc do úvahy výšku preddavku na trovy konania v sume 635 615,80 Eur, dospel k záveru, že uvedená suma zodpovedá hodnote cca 20 úkonov právnej služby, čo je v zjavnom nepomere k predpokladaným trovám právneho zastúpenia v danej veci, keď hodnota jedného úkonu právnej služby, vrátane DPH, činí maximálne 31 054,64 Eur. Vzhľadom k tomu, že právo na prístup k súdu zaručené každému Ústavou SR musí byť efektívne a ani súd ho nesmie obmedzovať, okresný súd rozhodol tak, že nezastavil konanie pre nezaplatenie preddavku na trovy konania žalobcom. Na základe odvolania žalovaného proti uzneseniu okresného súdu o nezastavení konania rozhodol odvolací súd uznesením z 19. februára 2014, ktorým zmenil napadnuté uznesenie okresného súdu tak, že konanie zastavil. V odôvodnení uznesenia odvolací súd konštatoval, že v posudzovanom prípade z odôvodnenia rozhodnutia okresného súdu

vyplýva, že majetkové pomery žalobcu neodôvodňujú oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, žalobca nezložil preddavok na trovy konania a žalovaný ho zložil, z čoho vyvodil záver, že ak žalovaný uložený preddavok zložil a žalobca ho nezložil, súd v takom prípade musí konanie zastaviť. Z uvedeného dôvodu odvolací súd napadnuté uznesenie okresného súdu zmenil podľa ust. § 220 O. s. p., pretože neboli splnené podmienky na jeho potvrdenie podľa ust. § 219 ods. 1 O. s. p. a ani na jeho zrušenie podľa ust. § 221 ods. 1 O. s. p.

Z vyššie citovaného ustanovenia § 141a ods. 1 O. s. p. vyplýva podmienenosť jeho aplikácie iba v príčinnej súvislosti s preskúmaním dvoch základných podmienok, a to 1/ u žalobcu nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu v zmysle ust. § 138 ods. 1 O. s. p. a 2/ žalobca si podanou žalobou uplatňuje právo na zaplatenie sumy prevyšujúcej 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Podľa názoru dovolacieho súdu, okresný súd pred vydaním uznesenia o uložení povinnosti účastníkom zložiť preddavok na trovy konania v zmysle ustanovenia § 141a ods. 1 O. s. p. sa nezaoberal otázkou, či u žalobcu sú alebo nie sú splnené predpoklady pre oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v celom rozsahu v zmysle ust. § 138 ods. 1 O. s. p., pričom touto otázkou sa náležite nezaoberal ani po tom, čo mu bol doručený návrh žalobcu na oslobodenie od súdnych poplatkov spolu s pripojeným tlačivom dokladujúcim pomery účastníka pre oslobodenie od SUP. Okolnosť, že žalobca na výzvu súdu zaplatil požadovaný súdny poplatok za žalobu (v danom prípade 33 193 Eur) a v tom čase nepožiadaval o oslobodenie od súdnych poplatkov, podľa názoru dovolacieho súdu, nemôže odôvodňovať záver, že pri rozhodovaní súdu v zmysle ust. § 141a ods. 1 O. s. p. u žalobcu nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov tak, ako to konštatoval okresný súd. K jeho pochybeniu došlo v tom, že sa nezaoberal skúmaním, či žalobca spĺňa alebo nespĺňa podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov, hoci žalobca požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov, pričom o návrhu žalobcu na oslobodenie od súdnych poplatkov v zmysle ustanovenia § 138 odseku 1 O. s. p. ani nerozhodol formou procesného uznesenia (či už kladne alebo záporne). Napriek uvedenému postupu okresný súd následne rozhodol tak, že konanie pre nezaplatenie preddavku na trovy konania zo strany žalobcu nezastavil, čo odôvodnil jednak výškou preddavku na trovy konania v sume 635 615,80 Eur, ktorá zodpovedá hodnote cca 20 úkonov právnej služby, čo je v zjavnom nepomere k predpokladaným trovám právneho zastúpenia v danej veci a jednak právom na prístup k súdu, zaručeným každému Ústavou SR, ktoré musí byť efektívne a ani súd ho nemôže obmedzovať. Hoci v predmetnej veci nebolo okresným súdom vôbec skúmané, či u žalobcu sú alebo nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov v zmysle ustanovenia § 138 ods. 1 O. s. p., odvolací súd pri vydaní uznesenia o zastavení konania uprednostnil formalistický výklad procesného zákona tým, že aplikoval ust. § 141a ods. 1 O. s. p. bez toho, aby mal pozitívne preukázané, že majetkové pomery žalobcu neodôvodňujú oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v celom rozsahu v zmysle ust. § 138 ods. 1 O. s. p.

Z dôvodov vyššie uvedených dovolací súd sa nestotožňuje s postupom, právnym záverom a rozhodnutím odvolacieho súdu. Tým, že odvolací súd zmenil napadnuté uznesenie okresného súdu tak, že konanie zastavil pre nezaplatenie preddavku na trovy konania žalobcom, hoci pre takéto rozhodnutie nebolo preukázané splnenie predpokladu v zmysle ust. § 141a ods. 1 O. s. p., a to že u žalobcu nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu v zmysle ust. § 138 O.s.p., tak postupom odvolacieho súdu bola žalobcovi odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ust. § 237 ods. 1 písm. f) O. s. p. a zároveň došlo k vade v zmysle ust. § 241 ods. 2 písm. a) O. s. p., zakladajúcej dôvodnosť dovolania. Okrem toho v konaní došlo aj k vade v zmysle ust. § 241 ods. 2 písm. b) O. s. p., keďže uznesenie odvolacieho súdu pre absenciu relevantných dôvodov je nepreskúmateľné (ide o tzv. inú vadu konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci) a k vade v zmysle ust. § 241 ods. 2 písm. c) O. s. p., spočívajúcej v nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom (nesprávne právne posúdenie predpokladov na zastavenie konania v zmysle ust. § 141a ods. 1 O. s. p.).

Tak, ako je už vyššie konštatované, podmienkou pre uloženie povinnosti zaplatiť preddavok na trovy konania je len zistenie súdu, že u žalobcu nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu. Uvedená skutočnosť determinuje záver, že danosť, resp. absencia predpokladov na oslobodenie od súdnych poplatkov predstavuje skutkovo a právne relevantnú okolnosť

súvisiacu s poskytovaním súdnej ochrany v konaní o návrhu žalovaného podľa ust. § 141a ods. 1 O. s. p. Preto súd konajúci o takomto návrhu sa vo svojom rozhodnutí o ňom musí vysporiadať s tým, či u žalobcu sú alebo nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov tak, ako ich vymedzuje ust. § 138 ods. 1 O. s. p. Ak sa konajúci súd s touto otázkou, majúcou pre predmet jeho rozhodovacej činnosti podstatný význam, nevysporiada, porušuje tým aj základné právo účastníka konania (v danom prípade žalobcu) na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 Dohovoru), nakoľko odvolací súd v odôvodnení dovolaním napadnutého uznesenia nijako nezodpovedal podstatnú otázku súvisiacu s poskytovaním súdnej ochrany v konaní podľa ust. § 141a ods. 1 O. s. p., ktorou bola zákonná podmienka na uloženie povinnosti žalobcovi zložiť preddavok na trovy konania.

Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O. s. p.). S poukazom na zrušenie dovolaním napadnutého uznesenia odvolacieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie tomuto súdu, dovolací súd vo vzťahu k odvolaciemu súdu neprejudikuje, ako má odvolací súd vo veci konkrétne rozhodnúť, keďže zodpovedanie tejto otázky je plne v právomoci odvolacieho súdu.

O náhrade trov dovolacieho konania rozhodne odvolací súd v novom rozhodnutí o veci (ust. § 243b ods. 5 a ust. § 243d ods. 1, tretia veta O.s.p.).

Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodol pomerom hlasov 3:0 (ustanovenie § 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný žiadny opravný prostriedok.